

KRÓTKIE DONIESIENIA**SHORT COMMUNICATIONS****599. Nowe stanowiska *Sphaerius acaroides* WALTZ, 1838 w zachodniej Polsce (Coleoptera: Myxophaga: Sphaeriusidae)**

New records of *Sphaerius acaroides* WALTZ, 1838 in western Poland (Coleoptera: Myxophaga: Sphaeriusidae)

KEY WORDS: Coleoptera, Myxophaga, Sphaeriusidae, *Sphaerius acaroides*, new records, W Poland.

Sphaerius acaroides WALTZ [= *Microsporus acaroides* (WALTZ), *Microsporus obsidianus* KOLENATI], jedyny krajowy przedstawiciel podrzędu Myxophaga, był sporadycznie wykazywany z różnych rejonów Polski (BURAKOWSKI i in. 1976: Kat. Fauny Pol., Warszawa, XXIII, 4: 1-308). Spotykany jest rzadko, jednak zwykle bardzo licznie, w dziesiątkach, a nawet setkach osobników na poszczególnych stanowiskach. Zasiedla wilgotne brzegi zbiorników wodnych, zarówno o podłożu piaszczystym, gliniastym, jak i torfowym. Występuje od wiosny do jesieni. Ze względu na małe rozmiary i podobieństwo do niektórych roztoczy może być niezauważany przez niedoświadczonych zbieraczy, co prawdopodobnie przyczynia się do niewielkiej liczby publikowanych w krajowej literaturze doniesień. Na czerwonej liście chrząszczy Niemiec *S. acaroides* uznany został za gatunek potencjalnie zagrożony w nieodległej przyszłości (posiada kategorię V – „Art der Vorwarnliste”) (GEISER i in. 1998: Rote Liste gefährdeter Tiere Deutschlands. Bundesamt für Naturschutz, Bonn – Bad Godesberg: 1-434).

W Polsce po 1945 r. był wykazany w latach 1970–1998 z pięciu stanowisk w Puszczy Białowieskiej, gdzie łowiono go w znacznej liczbie okazów (MAJEWSKI T. 2001: [W:] GUTOWSKI, JAROSZEWICZ (red.): Katalog fauny Puszczy Białowieskiej. Wyd. IBL, Warszawa: 116) oraz z jednego stanowiska w Borach Tucholskich (STACHOWIAK M. 2006: [W:] BANASZAK, TOBOLSKI (red.): Park Narodowy Bory Tucholskie u progu nowej dekady. Wyd. UKW, Bydgoszcz: 285-290).

W ostatnich latach odnaleziono nowe stanowiska w zachodniej części kraju:

Pojezierze Pomorskie:

- Piła N, nad jez. Kuźnik Olsowy (UTM: XU19), 24 VII 2005 – 25 exx., leg. R. RUTA.
- Wołowe Łasy E, nad jez. Bukowskie Bagno (WU88), 30 V 2006 – 3 exx., 4 IX 2006 – 7 exx., leg. R. RUTA.

Nizina Wielkopolsko-Kujawska:

- Osiek nad Notecią (XU58), 3 V 2012 – 5 exx., nieczynne wyrobiska zakładów ceramicznych, leg. R. RUTA et K. ŻUK.
- Mikstat (YT01), 24 IV 2009 – 45 exx., glinianka w pobliżu czynnej cegielni, leg. R. RUTA et K. ŻUK.

Górny Śląsk:

- Bogacica ad Kluczbork (BB95), 3 VI 2012 – 6 exx., na brzegu niewielkiego zbiornika na dnie nieczynnego wyrobiska, leg. R. RUTA et K. ŻUK.

Nad jeziorami Kuźnik Olsowy i Bukowskie Bagno chrząszcze łowione były na torfowcowym ple torfowisk przejściowych, w pobliżu brzegu jezior. Oba obiekty są dobrze zachowanymi torfowiskami pojeziornymi; Kuźnik Olsowy jest projektowanym rezerwatem przyrody, zaś Bukowskie Bagno podlega ochronie rezerwatowej od 2009 r. Na pozostałych stanowiskach chrząszcze występowały na wilgotnych brzegach zbiorników w nieczynnych wyrobiskach, na gliniastym (Osiek, Mikstat) bądź piaszczystym (Bogacica) podłożu.

Z Niziny Wielkopolsko-Kujawskiej i Górnego Śląska *S. acaroides* ostatnio wykazano 60 lat temu (BURAKOWSKI i in. 1976: *ibid.*).

Rafał RUTA, Kat. Bioróżnorodn. i Takson. Ewol. UW, Wrocław

600. Borodziej próchnik *Ergates faber* (LINNAEUS, 1767) (Coleoptera: Cerambycidae) we wschodniej Polsce

Ergates faber (LINNAEUS, 1767) (Coleoptera: Cerambycidae) in eastern Poland

KEY WORDS: Coleoptera, Cerambycidae, *Ergates faber*, faunistic, E Poland.

Ergates faber (LINNAEUS, 1767) należy do podrodziny Prioninae, grupującej największych przedstawicieli rodziny kózkowatych. Holarktyczny rodzaj *Ergates* AUDINET-SERVILLE liczy na świecie 3 gatunki, przy czym w Europie występuje tylko jeden. W obrębie gatunku *E. faber* można wyróżnić dwa podgatunki – nominotypowy, szeroko rozmieszczony w Europie, północnej Afryce (Maroko) i południowo-zachodniej Azji (Irak, Syria, Turcja) oraz *E. faber opifex* MULSANT, 1851, znany z Sycylii, Kalabrii i Algierii (MONNÉ, GIESBERT 1993: Checklist of the Cerambycidae and Distenidae (Coleoptera) of the Western Hemisphere. Wolfsgarden Books, Burbank. XIV+409 ss.; LÖBL, SMETANA 2010: Catalogue of Palearctic Coleoptera. Vol. 6. Apollo Books, Stenstrup. 924 ss.).

Borodziej próchnik (cieśla) należy do najokazalszych chrząszczy Polski. Długość imagines może sięgać 60 mm, a larw aż 90 mm. Rozwijają się w drewnie sosny zwyczajnej *Pinus sylvestris* L., znacznie rzadziej w innych drzewach iglastych, a wyjątkowo również liściastych (BENSE 1995: Longhorn Beetles. Illustrated Key to Cerambycidae and Vesperidae of Europe. Margraf Verlag, Weikersheim. 512 ss.). Objęty jest ochroną gatunkową od 2001 roku. Znajduje się na „Czerwonej liście zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce” (PAWŁOWSKI i in. 2002: [W:] GŁOWACIŃSKI (red.): 88-110) (kategoria VU – narażony) oraz na „Czerwonej liście” kózkowatych wschodniej Polski (GUTOWSKI 1995: Prace Inst. Bad. Leśn., A, 811: 1-190) (R – rzadki). W niektórych regionach naszego kraju występuje jeszcze stosunkowo często, ale ze wschodniej Polski był rzadko wykazywany. Do swego rozwoju potrzebuje grubych, martwych pni sosen, rosnących w miejscach nasłonecznionych. Jego rozwój larwalny trwa kilka lat (co najmniej 3) w nasadowej części takich drzew. Chętnie zasiedla też pniaki na zrębach zupełnych, jeżeli ich średnica wynosi więcej niż 30–40 cm. Pniaki te są również często opanowywane przez inne rzadkie gatunki chrząszczy, np. *Buprestis novemmaculata* L. i *Chalcophora mariana* (Buprestidae) oraz *Stenagostus rufus* (DE GEER) (Elateridae) (GUTOWSKI, inf. oryg.).

We wschodniej Polsce (do linii Wisły) znaleziony był w 8 krainach zoogeograficznych wyróżnionych w „Katalogu fauny Polski” (BURAKOWSKI i in. 1990: Kat. Fauny Pol., XXIII, 15: 1-312). Jednak większość z tych informacji pochodzi sprzed kilkudziesięciu, a nawet ponad 100 lat. Dotychczasowe rozmieszczenie gatunku w tej części kraju zostało przedstawione przez BERCIO i FOLWACZNEGO (1979: Verzeichnis der Käfer Preußens. Fulda, Verlag Pa-